

DE SJU HÄRSKARTEKNIKERNA

OSYNLIGGÖRANDE

FÖRLÖJLIGANDE

UNDANHÅLLANDE AV INFORMATION

DUBBELBESTRAFFNING

PÅFÖRANDE AV SKULD OCH SKAM

OBJEKTIFIERING

VÅLD ELLER HOT OM VÅLD

Härskarteknik syftar på olika sociala manipulationer varmed en dominant grupp behåller sin position (i en synlig eller osynlig hierarki gentemot människor ur andra grupper. Uttrycket är ursprungligen myntat av den norska socialpsykologen Berit Ås som beskrev fem härskartekniker 1976 och beskrevs redan på 1980-talet i svensk litteratur.

Vanligtvis är det någon av dessa fem som avses med termen härskarteknik, men Berit Ås har själv utökat listan med två till och i vardagligt tal används ibland ordet härskarteknik om allmänt ohemula maktmanipulationer. Andra tänkare och debattörer har också beskrivit och delat upp härskartekniker på lite andra sätt men Berit Ås ursprungliga definition och beskrivning är dock den som är klart dominerande.

Berit Ås fick uppslag till sin forskning om härskartekniker när hon satt på ett möte och upptäckte ett flertal sätt varmed männen kommunicerade till varandra att det hon sade inte var viktigt. Hon började imitera dessa sätt (hämta kaffe eller börja pilla med något när någon pratar) och fann att det hjälpte till för att hennes åsikter skulle få gehör. Hon namngav och numrerade fem härskartekniker.

Genom att lära sig de fem härskarteknikerna kunde kvinnor, enligt Ås, stötta varandra offentligt på ett diskret sätt, genom att hålla upp aktuellt antal fingrar för att signifiera vilken av härskarteknikerna som var i användning för tillfället.

Funktion

Teknikerna är nära förknippade med social status inom gruppen; de går att använda från underläge men de infinner sig mera naturligt från en position ovanifrån.

Alla typer av människor och grupper kan använda sig av liknande metoder, men begreppet härskartekniker konstruerades för att visa hur män bibehåller sitt grepp om kvinnor och tillämpat på personnivå blir begreppet inte alltid relevant.

En person i underläge kan mycket väl försöka sig på att förlöjliga en meningsmotståndare, men begreppet härskarteknik blir då irrelevant.

De ursprungliga fem härskarteknikerna:

1.

OSYNLIGGÖRANDE

Att tysta eller marginalisera oppositionella genom att ignorera dem.

Exempel:

Någon tar upp det som man just sagt som om det vore en egen idé eller tar ordet trots att man just börjat prata.

På ett möte börjar de andra skrapa med stolarna, bläddra i sina papper, viska eller gäspa när man får ordet.

2.

FÖRLÖJLIGANDE

Att genom ett manipulativt sätt framställa någons argument eller person som löjlig och oviktig. Detta genomförs till exempel genom att använda slående men ovidkommande liknelser. Även att inför grupp anmärka på ens yttre är ett sätt.

Exempel:

En kollega skrattar åt ens uttal och säger att man låter som en karaktär i en kul TV-serie (när man hade något viktigt att säga).

3.

UNDANHÅLLANDE AV INFORMATION

Att utestänga någon eller marginalisera dennes roll genom att undanhålla väsentlig information.

Exempel:

Kollegor låter en förstå att de haft ett möte där man borde ha varit med.

Beslut som skulle fattas vid ett möte har redan fattats tidigare i informella sammanhang, dit inte alla berörda haft tillträde.

4.

DUBBELBESTRAFFNING

Att ställa en inför ett val, och utsätta en för nedvärdering och bestraffning, oavsett vilket val man än gör.

Exempel:

Man är noggrann med sina arbetsuppgifter. Då ser chefen det som om inget blir gjort. Om man snabbar på, får man höra att man slarvar.

Som man; att beskyllas för att inte ta ansvar för hem och barn, men kallas omanlig om man stannar hemma.

Som kvinna; att välja att vara hemma med sina barn framför att gå på ett kvällsmöte och därmed betraktas som oseriös, men närvarande på mötet kallas för 'dålig mamma'.

5.

PÅFÖRANDE AV SKULD OCH SKAM

Att få en att skämmas för sina egenskaper, eller att antyda att något man utsätts för är ens eget fel. Detta sker ofta genom en kombination av förlöjligande och dubbelbestraffning.

Exempel: Trots att man inte informerats om det där mötet, får man höra att man själv borde tagit reda på när det var.

Ingen lyssnar på vad man säger under mötet och man känner det som att man uttryckt sig på ett dumt eller otydligt sätt.

Om man utsätts för sexuella trakasserier, har man sig själv att skylla -genom exempelvis klädval.

Man blir avbruten gång efter annan mitt i en mening, får därmed känslan av att det man säger saknar betydelse.

.... Senare utökning av listan över härskartekniker:

Berit Ås gjorde senare en utökning av listan;

6.

OBJEKTIFIERING

Att kommentera eller diskutera ens utseende i irrelevanta sammanhang.

7.

VÅLD ELLER HOT OM VÅLD

Att utnyttja sin fysiska styrka mot någon för att få sin vilja igenom, eller att påpeka att den möjligheten finns.

Motmedel

En grupp doktorander vid Stockholms universitet har formulerat fem motstrategier:

- Taga plats
- Ifrågasättande
- Korten på bordet
- Bryta mönstret
- Intellektualisera

De har även formulerat fem bekräftartekniker:

- Synliggörande
- Respekterande
- Informera
- Dubbel belöning
- Bekräfta rimliga normer

källa: Wikipedia